

เรื่อง : โครงการ “ยาของชาวมอแกน” (ยาลาน บัด) หมู่บ้านมอแกน อ่าวบอน อุทยานแห่งชาติหมู่เกาะ
สุรินทร์ อ.คุระบุรี จ.พังงา
ผู้วิจัย : นายนิล กล้าทะเลและคณะ

บทคัดย่อ

โครงการ “ยาของชาวมอแกน” (ยาลาน บัด) หมู่บ้านมอแกน อ่าวบอน อุทยานแห่งชาติหมู่เกาะสุรินทร์ อ.คุระบุรี จ.พังงา มีวัตถุประสงค์ในการดำเนินงานเพื่อบันทึกและรวบรวมองค์ความรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านการใช้ยาสมุนไพรของชาวมอแกน เพื่อถ่ายทอดองค์ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับการใช้ยาสมุนไพรสู่การใช้ประโยชน์ภายในชุมชนชาวมอแกน และเพื่อสร้างความตระหนักให้ชุมชนได้เห็นคุณค่าของภาษาและภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยเฉพาะในด้านการใช้ยาสมุนไพรของชาวมอแกน

วิธีการดำเนินงานวิจัย เป็นไปตามลักษณะกระบวนการทำงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น กล่าวคือ มุ่งเน้นการสร้างกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันและการมีส่วนร่วมของชุมชน ผ่านกิจกรรมต่าง ๆ ใน 3 ลักษณะ ได้แก่ 1) การเก็บรวบรวมและบันทึกข้อมูลสมุนไพร โดยทีมวิจัยได้ใช้เครื่องมือในการเก็บบันทึกและรวบรวมข้อมูลในหลายรูปแบบ ได้แก่ การบันทึกด้วยการถ่ายภาพนิ่ง การบันทึกด้วยการถ่ายภาพเคลื่อนไหว การบันทึกด้วยการใช้ระบบเขียนภาษามอแกน อักษรไทย และการวาดภาพประกอบ 2) การจัดกิจกรรมการเรียนรู้เรื่องสมุนไพรให้กับกลุ่มเด็กและเยาวชนชาวมอแกน และ 3) การสรุปข้อมูลและคืนความรู้สู่ชุมชน ซึ่งเป็นโอกาสที่ทำให้ทีมวิจัยได้มีโอกาสนำเสนอข้อมูลที่ได้บันทึกและรวบรวมไว้ นำมาพูดคุยแลกเปลี่ยน โดยเฉพาะในกลุ่มผู้สูงอายุ

ผลจากการดำเนินงานทำให้ได้ผลผลิตต่าง ๆ ได้แก่ องค์ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นของชาวมอแกนเกี่ยวกับการใช้ยาสมุนไพร ซึ่งมีเนื้อหาประกอบด้วย ชื่อเรียกเป็นภาษามอแกน ลักษณะเด่นของพืช วิธีการใช้ และแหล่งที่พบ จำนวน 25 ชนิด ซึ่งสามารถใช้ประโยชน์ได้ทั้งราก เปลือก ใบ ยาง และผล และมีวิธีการรักษาหลายวิธี เช่น นำไปฝนแล้วละลายน้ำ นำใบไปต้ม นำไปรมควัน นำไปตำแล้วนำมาพอกบริเวณแผล เป็นต้น รวมทั้งยังพบว่าสมุนไพร 1 ชนิดยังสามารถใช้รักษาได้หลายโรค หลายอาการ หรือโรค 1 โรค ก็สามารถรักษาด้วยตัวยาหลายชนิดได้เช่นเดียวกัน รวมทั้งยังพบว่ามียาสมุนไพรที่ใช้รักษาโรคของคนที่มีวิถีชีวิตอยู่กับทะเล เช่น ปอกน บะอาย หรือหยีทะเล สามารถแก้พิษจากปลากระเบน หรือปลาที่มีพิษได้ นอกจากนี้ทีมวิจัยยังได้บันทึกองค์ความรู้ส่วนประกอบของเรือกาบาง และวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ต่อเรือกาบางเป็นภาษามอแกนอีกด้วย

ทั้งนี้การรวบรวมองค์ความรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงานวิจัยในโครงการนี้ จะถูกรวบรวมไว้ในหนังสือรวบรวมองค์ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเรื่อง “ยาลาน บัด” (ยาของชาวมอแกน) ถือเป็นเอกสารสำหรับเผยแพร่